

Leren
zichtbaar
maken

Leren zichtbaar maken in actie

Met professor John Hattie

2 & 3 november 2017

Visible Learning^{plus} is the trade mark of, and is distributed under license from Cognition Education Limited

De Woonindustrie, Nieuwegein

Leren zichtbaar maken in actie

Sinds de introductie van de Nederlandse vertaling van zijn boek *Visible Learning for Teachers* in 2014, zijn steeds meer onderwijsprofessionals geïnspireerd door prof. John Hattie. Veel leraren en leidinggevenden zijn bezig met Leren zichtbaar maken. U ook? Welke impact heeft u daar al mee? Zou u die impact willen verdubbelen, of zelfs verviervoudigen? Of staat u nog aan het begin en wilt u een powerstart?

Om de impact te kunnen hebben die prof. John Hattie beschrijft adviseert hij op 5 gebieden actief te zijn. Tijdens dit congres kunt u informatie verzamelen over deze vijf actiegebieden om de impact van Leren zichtbaar maken in uw praktijk te vergroten.

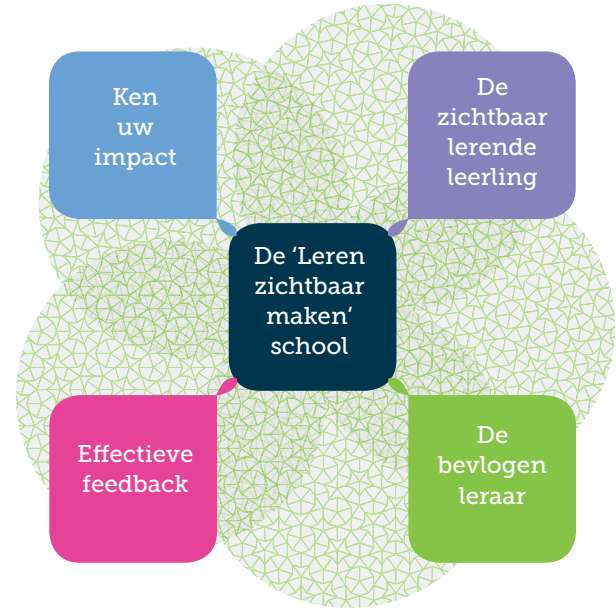
Prof. John Hattie

Professor John Hattie is sinds maart 2011 directeur van Melbourne Education Research Institute van de Universiteit van Melbourne. Hij is tevens bijzonder hoogleraar Onderwijs aan de Universiteit van Auckland. Hattie is de senior adviseur voor het Leren zichtbaar maken-programma voor scholen.

Prof John Hattie is internationaal één van Nieuw-Zeeland's meest befaamde academici. Hij is zowel professor als voorzitter van de Educational Research Methodology aan de Universiteit van North Carolina.

Professor Hattie adviseert regelmatig de overheden in Nieuw-Zeeland, Australië en de Verenigde Staten. Hij is auteur of co-auteur van 17 boeken en meer dan 500 artikelen.

De 5 actiegebieden van Leren zichtbaar maken

1 Ken uw impact

De focus in onderwijs zou niet moeten liggen op lesgeven, maar op het leren van leerlingen. Kijk daarvoor naar uw onderwijs door de ogen van uw leerlingen. Dat komt terug in één van de denkkaders die Hattie formuleerde: het is de taak van de leraar om het effect dat hij heeft op het leren van leerlingen te evalueren; weet welke impact u heeft op het leren van leerlingen. Hiervoor verzamelt u betrouwbare bewijzen om uw impact voor uzelf en anderen inzichtelijk te maken. En uw lesgeven op basis daarvan aan te passen voor een grotere impact op leren.

'When teachers see learning through the eyes of the student'

2 De zichtbaar lerende leerling

Zichtbaar lerende leerlingen kunnen 3 vragen beantwoorden: Waar ga ik heen? Waar sta ik nu? Wat is mijn volgende stap? Daarvoor hebben leerlingen nodig: doelen, succescriteria, metacognitieve vaardigheden en effectieve feedback. Daarmee helpt u hen hun eigen leraar te worden.

'When students see themselves as their own teachers'

3 Effectieve feedback

Feedback is een van de krachtigste, direct te beïnvloeden factoren. Tegelijkertijd is het één van de factoren met de grootste diversiteit in de praktijk. Feedback is namelijk lang niet altijd effectief. Feedback is bedoeld om de leerling dichterbij het doel te brengen. Om goede feedback te kunnen geven moeten inzichtelijk zijn waar de leerling nu staat en wat het doel is. En verschillende fasen in het leerproces vragen ook om verschillende feedback.

Ook belangrijk is de feedback van leerlingen aan de leraar.

4 De bevlogen leraar

De meeste volwassenen herinneren zich slechts enkele, inspirerende leraren. Karakteristieken van deze leraren zijn vaak hun overtuigingen: ik ben een evaluator, ik ben een veranderaar, ik heb het niet over lesgeven maar over leren, ik zie resultaten als feedback voor mijzelf. Bevlogen leraren zijn overtuigd van hun verantwoordelijkheid voor het leren van leerlingen en richten hun inspanningen consequent, elke dag op de groei in leren. Ze hebben hoge verwachtingen van alle leerlingen. Ze werken daaraan samen met andere leraren.

Download een mini-poster met denkkaders op www.lerenzichtbaarmaken.nl/denkkaders

5 De 'Leren zichtbaar maken'-school

In een 'Leren zichtbaar maken'-school heerst vertrouwen, respect en integriteit, leraren dragen de Leren zichtbaar maken-denkkaders hoog in het vaandel, ze vieren inzet en vooruitgang, ze zijn vooral in dialoog met leerlingen en elkaar. Leidinggevenden zorgen voor een focus op de kwaliteit en de impact van het lesgeven op de school.

Een school wordt een 'Leren zichtbaar maken'-school door zich steeds verder ontwikkelen op de 5 actiegebieden, door bewijs te verzamelen en samen te werken, om te komen van waar ze staan naar waar ze willen zijn.

Het congres

Het congres beslaat 2 dagen. Op **donderdag 2 november** kunt u de training **Leren zichtbaar maken – de Grondslag** volgen. In deze training krijgt u een duidelijk beeld van wat **Leren Zichtbaar Maken** inhoudt, krijgt u uitleg over het wetenschappelijk onderzoek achter **Leren zichtbaar maken** en verkent u de vijf actiegebieden.

Na deze studiedag:

- kent u de belangrijkste resultaten van het **Visible Learning** onderzoek en heeft u kennis gemaakt met de kenmerken van **zichtbaar lerende leerlingen**;
- kunt u effectgroottes berekenen om groei te meten;
- weet u welke feedback effectief is;
- kent u de **10 denkkaders**;
- heeft u voldoende informatie om de brug te slaan naar de ontwikkelingen en leerbehoeftes op uw school.

De perfecte start voor **Leren zichtbaar maken** op uw school en in uw groep. Exclusief voor deelnemers op 2 november: een keynote van prof. John Hattie is onderdeel van de training. De training wordt verzorgd door ervaren, Nederlandse, door Cognition Education opgeleide trainers.

Het congres op **vrijdag 3 november** draait om de 5 actiegebieden. Met een ruime keuze uit workshops, masterclasses en een interactief praktijkplein, om kennis te nemen van elkaars ervaringen. En natuurlijk een inleiding van professor John Hattie. Na deze dag heeft u de benodigde informatie om zelf te kiezen hoe u met **Leren zichtbaar maken** wilt starten of verder wilt gaan met **Leren zichtbaar maken** binnen uw school.

Programma

2 november

- 8.30 uur Registratie en ontvangst met koffie en thee
- 9.00 uur Start training in groepen van ca. 25 deelnemers
- 12.30 uur Lunch
- 13.15 uur Keynote van prof. John Hattie 'Ken uw impact'
- 14.30 uur Vervolg van de training
- 17.00 uur Gezamenlijke afsluiting en uitreiking van uw deelnamecertificaat

N.B.: Komt deze datum u niet gelegen: u kunt deze training, dan zonder bijdrage met prof. John Hattie ook volgen op 29 september in Hoofddorp of 24 november in Rotterdam.

Programma

3 november

- 9.00 uur Registratie en ontvangst met koffie en thee
- 9.30 uur Keynote van professor John Hattie
- 10.30 uur Pauze en verplaatsing naar de workshopruimten
- 11.00 uur Keuzeprogramma (masterclass, workshop of praktijkplein)
- 12.15 uur Lunch
- 13.15 uur Keuzeprogramma (masterclass, workshop of praktijkplein)
- 14.30 uur Pauze
- 15.00 uur Plenaire afsluiting in samenwerking met professor John Hattie
- 16.00 uur Informele afsluiting met een drankje

Keynote

De meest recente resultaten van zijn research in relatie tot de 5 actiegebieden

Visible Learning is de naam voor het grootste onderzoek naar bewijzen van wat echt impact heeft op leerprestaties. Verdiep uw kennis van wat dit zou kunnen betekenen voor uw team en voor het lesgeven in uw school. In deze keynote blikt Hattie terug op meer dan 25 jaar onderzoek naar wat het verschil maakt voor het leren van leerlingen. Hij geeft suggesties voor hoe u dit kunt toepassen in uw school en hoe u kunt meten welke impact u daarmee heeft.

"De workshop over effectief feedback geven was razend interessant en is een prachtige aanvulling op wat we nu aan het doen zijn. Hoe geef je effectief feedback, waarom en wanneer. Dit gedachtegoed zou de grondhouding van een ieder moeten zijn. Ik ga het zeker op school overdragen. We willen als team vooral goed onderwijs geven.

Op een congres als dit luister je naar experts en toets je zaken bij collega's. Ik zie en hoor veel; zaken waar wij zelf weer veel van kunnen leren".

Herman Oldenhuis, directeur 't Nokkenwiel 1 en 2, Alblasserdam

Keuzeprogramma

A. Masterclass

Het is de verantwoordelijkheid van iedereen in het onderwijs om ervoor te zorgen dat elke leerling minimaal een jaar groei laat zien na een jaar onderwijs. Om dit te bereiken is het nodig dat professionals nauw samenwerken en evalueren wat het effect is van leraren en methodes op het leren van leerlingen. Hoe kijkt u hiernaar? Hoe gebruikt u de gegevens van bijvoorbeeld CITO om de impact te meten van het onderwijs op uw school? En welke focus heeft u daarbij? En hoe zit dat bij uw leerlingen? In hoeverre en hebben zij zicht op hun groei in leren en wat kan hun actieve rol hierin zijn? Professor John Hattie neemt u mee.

B. Workshops

1 Ken uw impact

Weet u welke impact uw lesgeven heeft op uw leerlingen? Verzamel bewijzen en feedback over de impact die u heeft, evalueer en maak uw programma krachtiger. In deze workshop laten we zien hoe u dat aanpakt.

Ken uw impact

2 Leerlingen als bron

'Kijk naar je onderwijs door de ogen van je leerlingen'; leerlingen kunnen u helpen de effectiviteit van uw lesgeven te verhogen. In deze workshop geven we u tools om de inbreng van leerlingen te verkrijgen en vast te leggen.

Ken uw impact

De bevoegden leraar

3 Gebruikmaken van data om leren zichtbaar te maken

Hattie vergelijkt de impact van invloeden met effectgroottes. Wat zeggen effectgroottes? Effectgrootte geeft de vooruitgang weer. Hoe berekent u uw eigen impact? Hoe brengt u vorderingen in beeld? En hoe interpreteert u die gegevens?

Ken uw impact

4 Heldere stappen om het leren (voor de leerling zelf) zichtbaar te maken

Zichtbaar lerende leerlingen kunnen 3 vragen beantwoorden: Waar ga ik heen? Waar sta ik nu? Wat is mijn volgende stap? Wat doen zichtbaar lerende leerlingen precies om hun eigen leraar te worden en hoe kunnen leraren dit stimuleren in hun klas? In deze workshop delen we de stappen om hieraan te werken.

De zichtbaar lerende leerling

"Dit congres helpt om te zien hoe we Hattie's gedachtegoed nog beter kunnen inzetten. Heel inspirerend". René Kromhout, leraar BO De Waai, Cuijk

5 Prof. John Hatties tips voor feedback aan je leerlingen die wél werkt

Effectieve feedback verdubbelt bijna de snelheid van het leren (effectgrootte van 0.75). Deze workshop gaat over het geven én ontvangen van effectieve feedback om het leren zichtbaar te maken en te stimuleren.

Effectieve feedback

6 Metacognitieve strategieën in actie

Het Visible Learning onderzoek toont aan dat instructie van metacognitieve strategieën een effect van 0,69 op prestaties van leerlingen heeft. Na deze workshop kent u de meta-cognitieve strategieën en weet u met welke instructie u leerlingen kunt helpen deze strategieën te verwerven.

De 'Leren zichtbaar maken' school

De zichtbaar lerende leerling

7 Van oppervlakkige kennis naar verdieping (SOLO)

SOLO (Structure of Observed Learning Outcomes) is een model dat u kunt gebruiken om leren zichtbaar te maken. In deze workshop lichten we toe hoe u het model toepast voor een goede balans tussen oppervlakkig en diep leren.

De 'Leren zichtbaar maken' school

De zichtbaar lerende leerling

8 Leren zichtbaar maken school

We lichten toe wat het betekent om een 'Leren zichtbaar maken' school te zijn en geven strategieën om het te worden. Voor leraren en leidinggevenden.

De 'Leren zichtbaar maken' school

C. Praktijkplein

In een open ruimte presenteren verschillende scholen concrete praktijkvoorbeelden. Dat kunnen voorbeelden zijn rondom de 5 actiegebieden of voor specifieke doelgroepen, zoals Leren zichtbaar maken voor jonge kinderen of Succescriteria opstellen met MBO-studenten. U kunt korte presentaties bijwonen. Zo krijgt u meer voorbeelden te zien, kunt u vragen stellen en ontvangt u een handout voor uw eigen toepassing of praktijk. Er zijn 6 presentaties van ca. 15 minuten, u kunt de 4 presentaties kiezen die u het meest aanspreken of passen bij uw praktijk.

Uw bijdrage presenteren?

Heeft u een voorbeeld dat u met anderen wilt delen op het praktijkplein? Beschrijf uw voorbeeld en misschien presenteert u uw school op het praktijkplein. Wordt uw voorbeeld geselecteerd, dan krijgt u 50% korting op uw deelname aan het congres op 3 november. Voor informatie en het formulier:

www.lerenzichtbaarmaken.nl/mijn-voorbeeld.

"Vandaag leerde ik onder meer hoe je van oppervlakkig naar het diepere leren kunt komen". Jacqueline Arts, adjunct-directeur Van Ostadeschool, Den Haag

Locatie

De Woonindustrie in Nieuwegein, Symfonielaan 1.

Bereikbaar per auto vanaf A2 en A12 en A27.

Er is voldoende parkeergelegenheid.

Met openbaar vervoer: Een sneltram brengt u vanaf Utrecht centraal station direct naar Nieuwegein. De locatie ligt op loopafstand van de halte.

Deelname

2 november:

Uw investering voor het deelnemen aan de training op donderdag bedraagt € 347. Boekt u voor **22 juli**, dan ontvangt u vroegboekorting.

Uw deelnamekosten bedragen € 320.

3 november:

Voor deelname aan het congres op vrijdag is uw investering € 448.

Boekt u voor **22 juli**, dan ontvangt u vroegboekorting.

Uw deelnamekosten bedragen € 415.

2 en 3 november:

wilt u deelnemen aan de training en het congres dan investeert u

€ 753. Voor **22 juli** krijgt u ook nog een vroegboekorting.

Uw deelnamekosten bedragen € 735.

Groepen

Voor groepen vanaf 10 deelnemers geldt een apart tarief.

Neemt u contact op met de congresmanager Petra Minderhout voor informatie. Per telefoon (**06 46 62 39 64**)

of email (**congres@lerenzichtbaarmaken.nl**)

Accreditatie

Het congres is gevalideerd door Registerleraar.

Het congres heeft te weinig contacturen om mee te tellen voor het schoolleidersregister.

Het kan wel meetellen voor 'informeel leren'.

U ontvangt een certificaat van deelname voor de training en voor het congres.

Congres-app

Speciaal voor het congres is een app ontwikkeld. In deze app vindt u alle informatie over het congres. Daarin kunt u meer lezen over het programma, de sprekers en de workshops van uw persoonlijke programma. U kunt de app downloaden op uw tablet of smartphone. In oktober ontvangt u de benodigde gegevens.

Met Leren zichtbaar maken-programma aan de slag op uw school

Wilt u het werk van professor John Hattie toepassen in uw onderwijs? Op dit congres krijgt u suggesties hoe u dat kunt aanpakken.

Leren zichtbaar maken – de Grondslag is de start van het Visible Learning Plus programma voor iedereen die met Leren zichtbaar maken aan de slag wil.

We organiseren deze training op verschillende data in verschillende regio's. Een overzicht van data en locaties vindt u op: www.lerenzichtbaarmaken.nl/open-inschrijving.

Ook kunt u een offerte ontvangen voor deze trainingsdag op uw locatie.

Neemt u daarvoor contact op met een trainer uit het overzicht op: www.lerenzichtbaarmaken.nl/trainers of telefoonnummer 088 - 55 70 588.

Organisatie-informatie

Heeft u een vraag? Neemt u dan contact op met de congresmanager,

Petra Minderhout.

T 06 46 62 39 64 | E congres@lerenzichtbaarmaken.nl

"Het is mooi om te zien hoeveel mensen door Hattie worden geïnspireerd". Leraar van het jaar 2016 Daisy Mertens, leraar en coach BS De Vuurvogel, Helmond

E: congres@lerenzichtbaarmaken.nl / info@lerenzichtbaarmaken.nl
I: www.lerenzichtbaarmaken.nl
T: 088 5570588

@lerenzichtbaar

Dit congres wordt georganiseerd in samenwerking met **Cognition**
Education

Leren zichtbaar maken is een gezamenlijk project van

In samenwerking met:

